Lietas arhīva Nr. KA04-0127-22/8
ECLI:LV:RAT:2022:0407.15830016913.23.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2022.gada 7.aprīlī

Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Ieva Kulagina,
tiesnese Karīna Kazārova,
tiesnese Daina Treija,
piedaloties prokuroram Andrim Aleksejevam,
aizstāvim Aināram Vīnkalnam

atklātā tiesas sēdē apelācijas kārtībā izskatīja krimināllietu /pers. F/, personas kods /personas kods/, apsūdzībā par Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, saistībā ar apsūdzētās /pers. F/ un viņas aizstāvja Aināra Vīnkalna apelācijas sūdzībām par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021.gada 7.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021.gada 7.aprīļa spriedumu /pers. F/ atzīta par vainīgu Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, sodīta ar brīvības atņemšanu uz pieciem mēnešiem, atņemot tiesības veikt uzņēmējdarbību uz trim gadiem.

/pers. F/ piemērots drošības līdzeklis – aizliegums uzbraukt no Latvijas Republikas, kuru noteikts atcelt pēc sprieduma stāšanās spēkā.

No /pers. F/ par labu cietušajai Latvijas Republikai, kuru pārstāv Valsts ieņēmumu dienests, piedzīta kaitējuma kompensācija par mantisko zaudējumu 59 031 *euro*.

Izlemta rīcība ar lietiskajiem pierādījumiem un elektronisko dokumentu.

[2] Par pirmās instances tiesas spriedumu apelācijas sūdzību iesniedza apsūdzētā /pers. F/, lūdzot atcelt Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021.gada 7.aprīļa spriedumu, taisīt jaunu spriedumu un viņu attaisnot.

[2.1] Apsūdzētās ieskatā pirmās instances tiesa neizpildīja Kriminālprocesa likuma 128.panta trešās daļas prasības, kas noteic, ka nevienam no pierādījumiem nav jābūt iepriekš noteiktai augstākai ticamības pakāpei nekā pārējiem pierādījumiem. Tiesa izvēles kārtībā atlasīja pierādījumus, kas atbilda apsūdzības versijai un pozīcijai, bet atstāja bez izskatīšanas un analīzes tos pierādījumus, kas apstiprina apsūdzētās versiju un kopumā aizstāvības pozīciju. Tādējādi nav pamatots pirmās instances tiesas atzinums, ka kvīšu aizpildīšana pierāda apsūdzētās vainu viņai uzrādītajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 218.panta otrās daļas.

[2.2] Daļā par noteikto brīvības atņemšanas sodu apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka pirmās instances tiesa neņēma vērā krimināllietas materiālos esošo tiesu medicīniskās ekspertīzes atzinumu par viņas veselības stāvokli, kā arī neņēma vērā to, ka apsūdzētajai noteikta invaliditāte.

[3] Par pirmās instances tiesas spriedumu apelācijas sūdzību iesniedza apsūdzētās /pers. F/ aizstāvis Ainārs Vīnkalns, lūdzot atcelt Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021.gada 7.aprīļa spriedumu un taisīt jaunu spriedumu, pilnībā attaisnojot /pers. F/.

Apelācijas sūdzību aizstāvis pamatojis ar šādiem argumentiem.

[3.1] Lietā nav apstiprinājuma tam, ka apsūdzētā zināja par lietā esošo EKA čeku un kvīšu izcelsmi, kas nozīmē to, ka pat gadījumā, j a /pers. F/ kā /uzņēmuma/ valdes locekle atbildēja par uzņēmuma darbību, viņa nevarēja izdarīt viņai inkriminēto noziedzīgo nodarījumu, jo nezināja par EKA čeku un kvīšu fiktīvo raksturu, tādējādi apsūdzētās darbībās iztrūkst viņai inkriminētā noziedzīgā nodarījuma subjektīvā puse.

[3.2] Par apsūdzētajai piemēroto sodu – brīvības atņemšanu – aizstāvis norāda, ka, lai arī tas ar pirmās instances tiesas spriedumu noteikts mazāks kā to pieprasīja valsts apsūdzības uzturētājs, tomēr arī brīvības atņemšana uz pieciem mēnešiem vērtējama kā nesamērojama ar /pers. F/ veselības stāvokli. Krimināllietas materiālos ir tiesu medicīniskās ekspertīzes atzinums, kas apliecina to, ka apsūdzētā tiesas sēdēs nevar piedalīties ilgāk kā divu stundu garumā, kas apliecina viņas veselības stāvokli kā tādu, kas ilgstoši nav pakļaujams ārējai ietekmei. Pēc šī divu stundu termiņa var būt iespējama /pers. F/ veselības stāvokļa pasliktināšanās ar nepieciešamu medicīnisko iejaukšanos, turklāt apsūdzētajai ir noteikta invaliditāte.

[4] Apelācijas instances tiesas sēdē prokurors Andris Aleksejevs izteica viedokli, ka pirmās instances tiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, tāpēc atstājams negrozīts, savukārt apsūdzētās un viņas aizstāvja iesniegtās apelācijas sūdzības ir noraidāmas.

[5] Apsūdzētā/pers. F/ apelācijas instances tiesas sēdē savu vainu viņai inkriminētā noziedzīgā nodarījuma, kas paredzēts Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā, izdarīšanā atzina pilnībā un nožēloja izdarīto, atzina valstij nodarīto mantisko zaudējumu 59 031 *euro* apmērā.

[5.1] Apsūdzētā un viņas aizstāvis iesniegtās apelācijas sūdzības atsauca daļā par pirmās instances tiesas spriedumā konstatēto noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas faktisko apstākļu pārvērtēšanu un uzturēja tās tikai daļā par apsūdzētajai piemēroto sodu, lūdzot noteikt /pers. F/ nosacītu brīvības atņemšanu.

Motīvu daļa

[6] Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija, pārbaudot un izvērtējot krimināllietā esošos pierādījumus, apsūdzētās un viņas aizstāvja apelācijas sūdzībās norādītos argumentus, noklausījusies apsūdzētās paskaidrojumus, viņas aizstāvja un prokurora viedokli, atzīst, ka abas apelācijas sūdzības uzturētajā daļā par nosacītas brīvības atņemšanas noteikšanu apsūdzētajai ir apmierināmas un Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021.gada 7.aprīļa spriedums ir atceļams daļā par /pers. F/ noteikto sodu, pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums atstājams negrozīts.

[7] Krimināllietu tiesas kolēģija uzskata, ka apsūdzētā /pers. F/ tiesiski un pamatoti atzīta par vainīgu viņai inkriminētajās noziedzīgajās darbībās un tās pareizi kvalificētas pēc Krimināllikuma 218.panta otrās daļas par to, ka viņa samazināja ar nodokli apliekamo objektu un izvairījās no nodokļu nomaksas, ar to nodarot zaudējumus valstij lielā apmērā.

Krimināllietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesas secinājumi par apsūdzētās vainīgumu inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā ir pamatoti ar tiesas sēdē pārbaudītajiem pierādījumiem, kuru citādam novērtējumam apelācijas instances tiesā nav pamata.

Tiesas kolēģijas ieskatā ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021.gada 7.aprīļa spriedumu apsūdzētā /pers. F/ likumīgi un pamatoti notiesāta par Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu.

[8] Kriminālprocesa likuma 562.panta pirmā daļa noteic, ka tiesas izmeklēšana un tiesas debates apelācijas instances tiesā notiek sūdzībā vai protestā noteikto prasību apjomā un ietvaros.

Ievērojot to, ka Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesas sēdē apsūdzētā un viņas aizstāvis atsauca iesniegtās apelācijas sūdzības daļā par vainīguma apstrīdēšanu /pers. F/ inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, ar mērķi sasniegt krimināltiesisko attiecību tiesisku un taisnīgu noregulējumu, apelācijas instances tiesa apsūdzētās un viņas aizstāvja apelācijas sūdzības izskata tikai uzturētajā daļā par apsūdzētajai noteikto sodu.

[9] Krimināllietu tiesas kolēģija konstatē, ka pirmās instances tiesa saskaņā ar Krimināllikuma 46.panta otrās daļas prasībām, nosakot apsūdzētajai /pers. F/ soda veidu par Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, ņēma vērā apsūdzētās izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, taču nepietiekami rūpīgi izvērtēja vainīgās personību raksturojošos datus.

[9.1] Pirmās instances tiesas spriedumā pamatoti norādīts, ka saskaņā ar 2012.gada 13.decembra likuma "Grozījumi Krimināllikumā", kas stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī, pārejas noteikumu 4. un 6.punktu, ņemot vērā to, ka apsūdzētās izdarītā nozieguma pabeigšanas brīdis ir 2012.gada septembris, ievērojot Krimināllikuma 5.panta otrās daļas un 7.panta trešās daļas nosacījumus, /pers. F/ izdarītais noziedzīgais nodarījums klasificējams kā mazāk smags noziegums, proti, apsūdzētā ar tiešu nodomu, izdarot noziedzīgo nodarījumu, apdraudēja Latvijas Republikas tautsaimniecības intereses nodokļu jomā lielā apmērā, nodarot Latvijas Republikai zaudējumus 59 031 *euro*.

[9.2] Krimināllietu tiesas kolēģija konstatē, ka Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021.gada 7.aprīļa spriedumā norādītas apsūdzētās /pers. F/ personību raksturojošās ziņas, tostarp norādīts tas, ka apsūdzētajai ir augstākā juridiskā izglītība, precējusies, apgādājamo nav, agrāk netiesāta, apsūdzētajai noteikta III grupas invaliditāte (lietas 9.sējuma 89.lapa).

Apelācijas instances tiesa konstatē papildu apsūdzētās personību raksturojošos datus – apsūdzētā ir 64 gadus sasniegusi persona, līdz 2022.gada 30.oktobrim viņai noteikta III grupas invaliditāte, 2021.gada oktobrī pārslimoja Covid–19 infekciju, nosūtīta uz neirologa konsultāciju sakarā ar aizdomām par Parkinsona slimību.

Turklāt no Valsts probācijas dienesta 2016.gada 29.marta izvērtēšanas ziņojuma, kas netika izvērtēts pirmās instances tiesas spriedumā, redzams, ka izvirzītās apsūdzības ir cieši saistītas ar /pers. F/ profesionālo darbību, celtās apsūdzības ļauj apšaubīt apsūdzētās kompetenci finanšu vadības jomā. Apkopojot iegūto informāciju secināms, ka /pers. F/ ir ilgstoši strādājusi, nepārkāpjot likumu, viņai ir ģimene un pastāvīgs darbs, ir pamats uzskatīt, ka /pers. F/ ir pietiekami resursi un motivācija turpmāk dzīvot likumpaklausīgi (lietas 10.sējuma 81. – 84.lapa).

Apelācijas instances tiesa pievienojas apsūdzētās un viņas aizstāvja apelācijas sūdzībās norādītajam un konstatē, ka pirmās instances tiesa nav ņēmusi vērā un nav izvērtējusi lietā esošo apsūdzētās /pers. F/ veselības stāvokli raksturojošo informāciju.

No 2017.gada 19.janvāra komisijas tiesu medicīniskās ekspertīzes atzinuma numur /numurs/ redzams, ka ekspertu komisija nekonstatē /pers. F/ smagas slimības. /pers. F/ sava veselības stāvokļa dēļ var piedalīties tiesas sēdēs, taču, ņemot vērā ātro nogurdināmību un pastiprināto nervozitāti, būtu vēlams ierobežot tiesas sēdes uz laiku līdz divām stundām, kā arī /pers. F/ regulāri jālieto ārstu nozīmētie medikamenti (lietas 10.sējuma 212. – 214., 216. – 219.lapa).

No /ārstu prakses/ psihiatres /pers. I/ 2017.gada 29.septembrī sniegtās informācijas redzams, ka pastāvīga un ilgstoša stresa ietekmē, kā arī somatisku slimību rezultātā ir ievērojami pasliktinājies /pers. F/ veselības stāvoklis, mainījusies personība, par ko liecina uzstādītā diagnoze: kombinētas ģenēzes organiski un ieilgušas psihotraumas radīti hroniski personības traucējumi, adaptācijas traucējumi, ieilgusi vidēji smaga depresija ar trauksmi (lietas 11.sējuma 36. – 37.lapa).

No 2017.gada 21.novembra komisijas tiesu medicīniskās ekspertīzes atzinuma numur /numurs/ redzams, ka /pers. F/ neslimo ar smagām somatiskām saslimšanām. Viņas somatiskais veselības stāvoklis pieļauj viņas piedalīšanos tiesas sēdēs ierobežotu laika periodu – līdz divām stundām (lietas 11.sējuma 64. – 66.lapa).

No 2018.gada 20.jūnija ambulatorās tiesu psihiatriskās ekspertīzes atzinuma numur /numurs/ redzams, ka /pers. F/ noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laikā no 2011.gada janvāra līdz 2012.gada septembrim ar psihiskiem traucējumiem neslimoja, viņa varēja pilnā mērā saprast un pilnā mērā vadīt savu darbību. /pers. F/ konstatē citus psihiskus traucējumus – adaptācijas traucējumi, tie nav izteikti, apsūdzētajai nav nepieciešams piemērot medicīniska rakstura piespiedu līdzekļus (lietas 11.sējuma 120. – 128.lapa).

[9.3] Krimināllietu tiesas kolēģija, ņemot vērā apsūdzētās izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu, radīto kaitējumu un lietā iegūtās ziņas par apsūdzētās personību, uzskata, ka, lai sasniegtu soda mērķi, par apsūdzētajai /pers. F/ inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu nosakāms sods brīvības atņemšanas veidā, piemērojot papildsodu – atņemot tiesības veikt uzņēmējdarbību.

[10] Saskaņā ar Krimināllikuma 46.panta trešās daļas prasībām, nosakot /pers. F/ soda mēru, izvērtējami apsūdzētās atbildību mīkstinošie un pastiprinošie apstākļi.

[10.1] Ņemot vērā to, ka apsūdzētā apelācijas instances tiesā valsirdīgi atzinās un nožēloja izdarīto, tiesas kolēģija šo apstākli saskaņā ar Krimināllikuma 47.panta otrajā daļā noteikto atzīst par apsūdzētās /pers. F/ atbildību mīkstinošu apstākli.

[10.2] Analoģiski pirmās instances tiesas konstatējam, arī tiesas kolēģija nav konstatējusi apsūdzētās /pers. F/ atbildību pastiprinošus apstākļus, kas norādīti Krimināllikuma 48.pantā.

[11] Pirmās instances tiesa ir konstatējusi, ka lietā nav ievērotas apsūdzētās tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, un pamatoti piemērojusi Krimināllikuma 49.[1]panta pirmās daļas 1.punkta nosacījumus, mīkstinot /pers. F/ nosakāmā brīvības

atņemšanas soda apmēru. Tiesas kolēģijai nav pamata pārvērtēt šos apstākļus.

[12] Saistībā ar apsūdzētās /pers. F/ un viņas aizstāvja Aināra Vīnkalna apgabaltiesā pieteikto lūgumu noteikt apsūdzētajai nosacītu brīvības atņemšanu Krimināllietu tiesas kolēģija konstatē sekojošo.

Izvērtējot to, kāds sods būtu nosakāms apsūdzētajai /pers. F/, pirmās instances tiesa savā spriedumā norādīja, ka apsūdzētajai piemērojama reāla brīvības atņemšana.

Tiesas kolēģija ņem vērā Senāta norādīto, ka jautājumu par to, vai vainīgo var notiesāt nosacīti, izlemj tiesa, pamatojoties vienīgi uz pašas tiesas [..] pārliecību, ka vainīgais, sodu neizciešot, turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus. Šo pārliecību tiesa pamato ne tikai ar vainīgā personību raksturojošajām ziņām, bet ar visu Krimināllikuma 55.panta pirmajā daļā norādīto apstākļu analīzi, ieskaitot izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu (*Latvijas Republikas Senāta Krimināllietu departamenta 2021.gada 1.decembra lēmums lietā numur SKK-155/2021*).

Apelācijas instances tiesa samēro apsūdzētās izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un kaitīgumu ar sabiedrības interesēm, nepieciešamību atjaunot taisnīgumu, sodīt vainīgo par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, tāpat resocializēt sodāmo personu, panākt, ka notiesātā un citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.

Apgabaltiesa ņem vērā šajā spriedumā konstatētos apstākļus, un proti:

-to, ka apsūdzētā izdarīja mazāk smagu noziegumu, kas vērsts pret Latvijas Republikas tautsaimniecības interesēm nodokļu jomā lielā apmērā;

-apsūdzētās personību raksturojošās ziņas, jo īpaši apelācijas instances tiesā izvērtēto Valsts probācijas dienesta ziņojumu par /pers. F/, ziņas par apsūdzētās veselības stāvokli un to, ka /pers. F/ noteikta III grupas invaliditāte;

-to, ka apelācijas instances tiesā konstatēts /pers. F/ atbildību mīkstinošs apstāklis.

Krimināllietu tiesas kolēģija secina, ka lietā nav iegūti tādi apsūdzētās personību negatīvi raksturojoši dati, ka viņa ir tik bīstama sabiedrībai, ka būtu jāizolē no sabiedrības brīvības atņemšanas soda izciešanai.

Tiesas kolēģija ir ieguvusi pārliecību, ka apsūdzētā, sodu neizciešot, turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus, un uzskata, ka taisnīgums tiks atjaunots, sodot /pers. F/ par Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, piemērojot Krimināllikuma 49.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, ar brīvības atņemšanu uz pieciem mēnešiem, saskaņā ar Krimināllikuma 55.panta pirmās un trešās daļas nosacījumiem sodu /pers. F/ nosakot nosacīti ar pārbaudes laiku uz vienu gadu. Turklāt atrašanās vienu gadu Valsts probācijas dienesta darbinieku redzeslokā, kā arī papildsods – tiesību veikt uzņēmējdarbību atņemšana uz trim gadiem – pietiekami ilgstošu laiku atturēs apsūdzēto no uzņēmējdarbības veikšanas un sekmēs noziedzīga nodarījuma recidīva novēršanu.

[13] Kriminālprocesa likuma 529.panta otrā daļa noteic, ka sprieduma rezolutīvajā daļā tiesa papildus norāda informāciju par soda izpildes iestādi un ierašanās termiņu.

Krimināllietu tiesas kolēģija izskaidro apsūdzētajai /pers. F/, ka saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 155.pantu apsūdzētajai atbilstoši deklarētajai dzīvesvietai /adrese/ desmit darbdienu laikā pēc tiesas sprieduma stāšanās spēkā ir pienākums reģistrēties Valsts probācijas dienesta teritoriālajā struktūrvienībā – Valsts probācijas dienesta Rīgas Rietumu reģiona teritoriālajā struktūrvienībā Rīgā, Liepājas ielā 3d.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 563.panta pirmās daļas 3.punktu Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija

nosprieda

atcelt Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021.gada 7.aprīļa spriedumu daļā par /pers. F/ noteikto sodu.

/pers. F/ par Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, piemērojot Krimināllikuma 49.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, sodīt ar brīvības atņemšanu uz pieciem mēnešiem, atņemot tiesības veikt uzņēmējdarbību uz trim gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55.panta pirmo un trešo daļu sodu /pers. F/ noteikt nosacīti ar pārbaudes laiku uz vienu gadu.

Saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 155.pantu /pers. F/ ir pienākums reģistrēties Valsts probācijas dienesta teritoriālajā struktūrvienībā atbilstoši deklarētajai dzīvesvietai desmit darbdienu laikā pēc tiesas sprieduma stāšanās spēkā.

Pārējā daļā spriedumu atstāt negrozītu.

Spriedumu var pārsūdzēt desmit dienu laikā kasācijas kārtībā Augstākajā tiesā Kriminālprocesa likuma 574. un 575.pantā paredzētajos gadījumos, iesniedzot sūdzību vai protestu Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijā.

Pilna sprieduma pieejamības diena – 2022.gada 30.maijā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Ieva Kulagina

Tiesnese Karīna Kazārova

Tiesnese Daina Treija